

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060202

DOM
2012-08-29
Stockholm

Mål nr
F 10838-11

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2011-12-08 i mål nr F 3564-10, se bilaga A

KLAGANDE

Å K

Ombud: T Ö

MOTPART

Hallsta Samfällighetsförening
c/o A S

Ombud: Advokat U J

SAKEN

Rättegångskostnad i mål om klander av föreningsstämmobeslut

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen fastställer mark- och miljödomstolens dom.
 2. Å K förpliktas att ersätta Hallsta Samfällighetsförening för dess rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 5 000 kr, allt för ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.
-

Dok.Id 1020190

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Å K har yrkat att den rättegångskostnadsersättning om 78 543 kr som han i mark- och miljödomstolen förpliktats att utge till Hallsta Samfällighetsförening ska sättas ner. Han har i första hand yrkat att beloppet bestäms till högst 30 000 kr och i andra hand att beloppet bestäms till 66 668 kr.

Hallsta Samfällighetsförening (föreningen) har bestritt Å K ändringsyrkanden.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Å K har anfört i huvudsak följande.

Den av föreningen begärda ersättningen om 78 543 kr för rättegångskostnader är oskälig. Målet är enkelt vad gäller de faktiska omständigheterna. Ombudet har i sina yttranden till mark- och miljödomstolen inte förhållit sig till hans faktiska yrkanden. Eftersom han länge hade flera frågor obesvarade kunde han dock vid den muntliga förberedelsen fortfarande inte ge in något specifikt yrkande till domstolen.

Först efter att han begärt editionsföreläggande har han fått tillgång till debiteringslängden. Att han inte fått tillgång till debiteringslängden har medfört inte oväsentligt extra arbete för honom i målet och varit orsaken till att han inte kunnat formulera sina yrkanden. Han har inte haft någon aning om vilka brister som fanns i debiteringslängden, om de var mer eller mindre allvarliga och om de berörde hans egna fastigheter. Detta har gjort att en del av rättegångskostnaderna, såväl hans egna som föreningens, kan betraktas som onödiga och orsakade av föreningen. Rimligen är minst 33 % av kostnaderna av detta slag. Det bestrids att den av föreningens ombud yrkade timtaxan skulle vara ”helt gängse” i Stockholmsområdet. Den tillämpade timtaxan är oskäligt hög i detta mål. Det var dessutom föreningen som föreslog att muntlig förberedelse skulle hållas.

Vidare har föreningens ombud i skrivelse av den 29 april 2011 begärt 47 918 kr inklusive moms. I den slutliga räkning som mark- och miljödomstolen bifallit har moms ånyo beräknats på det redan momsbelagda beloppet. Detta visar tydligt att räkningen inte upprättats med tillbörlig omsorg och inte bör bifallas. Föreningens ombud påstår att det yrkade beloppet vid huvudförhandlingen också avser ett belopp exklusive moms för tillkommande arbete under mellantiden, d.v.s. mellan skrivelsen den 29 april och huvudförhandlingen. Detta bestrids som orimligt och som en efterhandskonstruktion för att förklara bort felräkningen.

Om korrigerig görS för denna uppenbara felräkning blir beloppet inklusive moms inte 78 543 kr utan 66 668 kr. En korrigerig av detta fel bör under alla omständigheter kunna göras.

Hallsta Samfällighetsförening har anförS i huvudsak följande.

Den av mark- och miljödomstolen beslutade ersättningen för rättegångskostnader har varit skäligen påkallad för tillvaratagande av föreningens rätt. Ombudets debiterade arvode för förande av föreningens talan i målet utgör skälig ersättning för nedlagt arbete.

Om målet hade avgjorts direkt efter att ombudet å föreningens vägnar skriftligen slutfört talan den 29 april 2011 hade föreningens ersättningsyrkande uppgått till 47 918 kr, varav 47 500 kr inklusive mervärdesskatt utgjorde ombudsarvode. Skriftväxlingen fortsatte dock efter den 29 april fram till november 2011. Å K ingav ett flertal skrifter under denna period som översändes till föreningens ombud för eventuellt yttrande. Viss skriftväxling har också skett från advokatbyrån till tingsrätten under denna tid. Därutöver har det varit kontakter med mark- och miljödomstolen för planerande av huvudförhandlingen m.m. Förklaringen till att den slutliga kostnadsräkningen, som ingavs i samband med huvudförhandlingen, omfattar ett yrkande om 47 500 kr för arvode exklusive moms, är alltså att förberedelsen fortsatte efter den 29 april, och att det i kostnadsräkningen begärts ersättning för ombudsarvode för hela förberedelsen.

Vad gäller ersättning för ombudets förberedelse inför huvudförhandlingen, samt inställelse till och genomförande av denna, görs gällande att 15 000 kr utgör skäligt arvode, bl.a. då förhandlingen varade i över fyra timmar.

Total nedlagd tid uppgår till 31 timmar, vilket innebär en debitering av i snitt 2 000 kr exklusive moms för varje effektivt arbetad timme. Denna debitering torde vara helt gängse för Stockholmsområdet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Å K har som grund för nedsättning av de rättegångskostnader som mark- och miljödomstolen förpliktat honom att ersätta föreningen med i huvudsak anfört att beloppet är oskäligt högt samt att förhållandet mellan de två kostnadsräkningar föreningen gett in till mark- och miljödomstolen tyder på att moms felaktigt har beräknats på redan momsbelagt belopp.

Föreningen har i Mark- och miljööverdomstolen förtydligat att de ombudskostnader som tillkommit mellan den första kostnadsräkningen från april 2011 och huvudförhandlingen avser den fortsatta förberedelse som blev nödvändig då målet inte kunde avgöras på handlingarna som planerat. Skillnaden mellan det tidigare och det senare yrkade beloppet motsvarar kostnader för strax under fem timmars arbete.

Mark- och miljööverdomstolen finner att det extra antal timmar som föreningens ombud yrkat ersättning för enligt ovan är rimligt. Detta ställningstagande leder i sin tur till att domstolen inte anser att det finns anledning att fästa vikt vid Å K invändning att felräkning har skett i fråga om moms.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att en mycket omfattande skriftväxling har ägt rum i mark- och miljödomstolen samt att både muntlig förberedelse och huvudförhandling hållits i målet. Sammantaget finner Mark- och miljööverdomstolen att föreningens yrkade ersättning för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen är skälig. Mark- och miljödomstolens dom ska därför stå fast.

Vid denna utgång i målet ska Å K enligt 18 kap. 1 § rättegångsbalken ersätta föreningen för dess rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen. Yrkat belopp om 5 000 kr är skäligt och ska därför dömas ut i sin helhet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2012-09-26

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Håkan Åberg, referent, tekniska rådet Jan Gustafsson samt hovrättsrådet Åsa Marklund Andersson. Enhälligt. Föredragande har varit Olof Ekström.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2011-12-08
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr F 3564-10

KÄRANDE

Å K

SVARANDE

Hallsta samfällighetsförening
c/o A S

Ombud: Advokat U J

SAKEN

Klander av föreningsstämmobeslut

DOMSLUT

Å K talan ogillas.

Å K ska ersätta Hallsta samfällighetsförening för föreningens rättegångskostnader med sjuttioåttatusenfemhundrafyrtiotre (78 543) kr, varav mervärdesskatt utgör 15 625 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

Dok.Id 230176

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

BAKGRUND

Av stadgarna för Hallsta samfällighetsförening (föreningen) framgår att föreningen förvaltar samfälligheten X. Av stadgarna framgår bl.a. följande.

Om stämma ska godkänna uttaxering ska styrelsen bereda medlemmarna tillfälle att från det kallelseåtgärd vidtagits ta del av debiteringslängd, utvisande det belopp som ska uttaxeras, vad som belöper på varje medlem och när betalning ska ske. Före ordinarie stämma ska dessutom förvaltningsberättelse och revisionsberättelse för den avslutade räkenskapsperioden samt utgifts- och inkomststat finnas tillgänglig för granskning under samma tid (13 §).

Styrelsen kallar till stämma. Det ska ske genom skriftligt meddelande per post. Kallelse ska ske senast fyra veckor före sammanträdet. I kallelsen ska anges tid och plats för stämman, vilka ärenden som ska förekomma på stämman, uppgift om plats där i § 13 angivna handlingar finns tillgängliga. Styrelsen ska tillse att andra meddelanden kommer till medlemmarnas kännedom genom skriftligt meddelande per post och meddelande på anslagstavlan (14 §).

Den 12 juni 2010 höll föreningen ordinarie föreningsstämma. Vid denna stämma fattades ett flertal beslut och protokoll upprättades.

I punkt 2 i protokollet antecknades följande.

Kallelse hade utsänts per post till alla medlemmar den 12 maj med bifogat förslag till dagordning, styrelsens verksamhetsberättelse, resultaträkning och balansräkning för verksamhetsåret 2009/10, styrelsens förslag till utgifts- och inkomststat för verksamhetsåret 2010/11 samt förslag till avtal om ersättning för skador på vägar på grund av tillfälligt utökad trafik.

Enligt stadgarna 13 § skall av kallelsen dessutom framgå var debiteringslängd och revisionsberättelse finns tillgängliga för granskning från det kallelse har vidtagits. Av datatekniska skäl hade framställningen av debiteringslängden försenats till den 20 maj medan revisorerna inte haft möjlighet att färdigställa sin rapport förrän den

28 maj. Det hade inte framgått av kallelsen att dessa handlingar därefter fanns tillgängliga i föreningens informationslådor vid anslagstavlor i byn.

Stämman beslutade att mötet ändå skulle anses ha kallats i behörig ordning. Det antecknades att beslutet var enhälligt.

I punkt 11 i protokollet antecknades att styrelsen hade sänt ut ett förslag till inkomst- och utgiftsstat. Vidare antecknades att en debiteringslängd baserad på förslaget hade distribuerats till föreningens informationslådor och att en ny debiteringslängd på grund av förändringar rörande tre fastigheter presenterades för stämman. Slutligen antecknades att stämman beslutade att fastställa styrelsens förslag och att beslutet var enhälligt.

YRKANDEN M.M.

Å K har, som talan slutligen har bestämts och får förstås, yrkat att mark- och miljödomstolen ska förklara att stämman den 12 juni 2010 inte tillkommit eller utlysts i behörig ordning och att samtliga beslut vid stämman, särskilt i punkten 2 i stämmoprotokollet om att stämman utlysts i behörig ordning och punkten 11 i protokollet om att anta debiteringslängden, ska upphävas. Å K har vidare yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Föreningen har bestritt bifall till yrkandet och yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Å K har, som hans talan slutligen har bestämts, hävdatt att beslut som fattats av stämman inte tillkommit i behörig ordning eller strider mot lag eller annan författning eller mot stadgarna (53 § lagen om förvaltning av samfälligheter) och anfört huvudsakligen följande. Kallelseförfarandet är felaktigt. Han har erhållit kallelse till stämman men såväl debiteringslängden som revisionsberättelsen har inte gjorts tillgängliga för granskning av medlemmarna fyra veckor före stämman, vilket strider mot stadgarna. Någon uppgift om var debiteringslängden och revisionsberättelsen fanns tillgängliga före stämman fanns inte angiven i kallelsen, vilket strider mot stadgarna. Debiteringslängden fanns heller inte tillgänglig i några informationslådor. Den debiteringslängd som han i början av juni 2010 erhöll från

föreningen överensstämmer inte med den debiteringslängd som fastställdes vid stämman. Debiteringslängden fick han del av före stämman men först efter förfrågan. Ingen information har före stämman lämnats om att en ny debiteringslängd kunde komma att tas fram och antas, utan i kallelsen angavs endast att debiteringslängden skulle ”presenteras”. Trots upprepad begäran om att få ta del av den vid stämman antagna debiteringslängden fick han ut den efter det att han begärt om editionsföreläggande i detta mål, dvs. ca 7 månader för sent. Gällande revisionsberättelsen är denna oren och har väsentliga brister då årsredovisningen uppvisade ett stort underskott. Eftersom revisionsberättelsen kom till honom först en vecka före stämman och presenterades först vid stämman för övriga medlemmar kunde de inte tillvarata sin rätt. Dessa felaktigheter har berövat honom möjlighet att ta tillvara sin rätt och kränker också jämlikt 19 § lagen om förvaltning av samfälligheter hans enskilda rätt. Även om talan grundas på 53 § lagen om förvaltning av samfälligheter menar han att beslutet om debiteringslängden ska upphävas då det strider mot 46 § samma lag. Någon ändring yrkas dock inte av debiteringslängden. Detta innebär att stämman inte utlysts i behörig ordning och att hans rätt kränks. Han vill särskilt avseende stämmobeslutet att anta debiteringslängden ändå påtala att det bestrids att Lantmäteriet under tiden mellan kallelse och stämma har ändrat andelstalen. En ändring av andelstalen har gjorts under år 2009. Vidare har en ändring gjorts år 2010 och denna ändring gjordes i november 2010 efter en ansökan till Lantmäteriet som kom in i juli 2010, dvs. efter stämman. Den antagna debiteringslängden stämmer dessutom inte med de av Lantmäteriet fastställda andelstalen. Slutligen har styrelsen och föreningen inte i skälig omfattning beaktat enskild medlems rätt då han inte erhållit svar på frågor som ställts till styrelsen och som av styrelsen hänskjutits till stämman. Han har inte haft någon möjlighet att ge in motioner. I övrigt påtalas att varken förvaltningsberättelsen eller årsredovisningen var undertecknade av styrelsen. Om behövliga handlingar hade funnits tillgängliga vid stämman hade det självklart påverkat förloppet vid stämman och kunnat ge upphov till andra beslut, exempelvis i protokollspunkterna 2 och 11.

Föreningen har utvecklat bestridandet enligt följande. Det som utvecklas i punkt 2 i stämmoprotokollet är en korrekt beskrivning av skeendet. Även om det fanns en

anmärkning i revisionsberättelsen har revisorerna tillstyrkt ansvarsfrihet. Samtliga fattade beslut vid stämman har varit enhälliga. Korrigeringen av debiteringslängden har skett med anledning av att Lantmäteriet gjort vissa justeringar av andelstalen jämfört med förrättningsbeslutet. Den brist som funnits i hanteringen av debiteringslängden har inte inverkat på stämmans beslut att uttaxera medlemmarna. De av Lantmäteriet fastställda andelstalen har följts. De ändringar som skett i längden under tid som förflutit fram till stämman har inte påverkat Å K fastighet. Å K var korrekt kallad men närvarade inte vid stämman. Vad avser övriga beslut som fattats på stämman, så saknas helt koppling mellan vad Å K påstår om den olagliga behandlingen av debiteringslängden och av stämman fattade beslut. Det finns inte heller något i övrigt av vad Å K anför som leder till att besluten skall upphävas. Sammanfattningsvis har besluten tillkommit i behörig ordning och i enlighet med lag och stadgar. Även om det skulle befinnas att vissa brister förelegat kring formalian så framgår av fast praxis att det också krävs att dessa brister i så fall har påverkat utgången vid stämman. Det är inte fallet här. Å K talan ska därmed ogillas.

BEVISNING

Å K har som muntlig bevisning åberopat förhör under sanningsförsäkran med sig själv.

Som skriftlig bevisning har Å K åberopat föreningens stadgar, kallelse till föreningsstämman, protokollet från föreningsstämman, debiteringslängd samt ett flertal handlingar som upprättats i samband med stämman och överklagandet till mark- och miljödomstolen m.m.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har med stöd av 2 kap. 5 § första stycket andra och tredje meningen lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar jämfört med 1 kap. 3 a § tredje stycket rättegångsbalken funnit att målet är av enkel beskaffenhet (se förarbetena till aktuellt lagrum i rättegångsbalken, prop. 1988/89:95 s. 75) och därför avgjort det med sammansättningen en lagfaren domare och ett tekniskt råd.

Mark- och miljödomstolen har den 17 november 2011 hållit huvudförhandling i målet.

Frågan i målet är om samtliga beslut vid stämman, särskilt i punkten 2 i stämmoprotokollet om att stämman utlysts i behörig ordning och punkten 11 i protokollet om att anta debiteringslängden, ska upphävas för att besluten som fattats vid stämman inte tillkommit i behörig ordning eller strider mot lag eller annan författning eller mot stadgarna (53 § lagen [1973:1150] om förvaltning av samfälligheter).

Lagen om förvaltning av samfälligheter eller dess förarbeten nämner inte under vilka förhållanden som upphävande av ett stämmobeslut ska ske. Med hänsyn till likheten mellan förvaltningen av samfälligheter och drivandet av ekonomiska föreningar finner domstolen det dock naturligt att se hur lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar reglerar uppkomna frågeställningar. I förarbetena (prop. 1986/87:7 sid 143) till 7 kap. 17 § nämnda lag, som reglerar klander av stämmobeslut i ekonomisk förening, sägs att i fråga om formella fel anses som grundregel gälla att ett sådant fel inte gör beslutet ogiltigt eller klanderbart, om det är tydligt att felet inte inverkar på beslutet. Liknande resonemang återfinns Svea hovrätts dom den 1 mars 2010 i mål nr T 3509-08 (RH 2010:32). I nämnda avgörande konstaterade hovrätten att ett formellt fel, som i målet rörde kallelseförfarandet, inte medför att stämmobeslutet blir ogiltigt eller klanderbart om det är tydligt att felet inte har påverkat utgången av stämmobeslutet. Hovrätten anförde vidare att vid bedömningen av felets betydelse måste hänsyn tas även till karaktären på både det aktuella stämmobeslutet och det aktuella felet.

Å K har till stöd för sin talan påtalat att debiteringslängden och revisionsberättelsen inte funnits tillgängliga, att debiteringslängden ändrats och inte är korrekt samt att han inte erhållit svar på frågor som ställts till föreningen inför stämman. För att besluten ska upphävas krävs att omständigheterna har påverkat utgången av stämmobeslutet. Vidare måste hänsyn tas till karaktären på både det aktuella stämmobeslutet och det aktuella felet. I enlighet med vedertagna bevisbördesregler är det Å K som ska visa att samtliga eller i vart fall vissa

beslut på stämman ska upphävas. Domstolen konstaterar därvid inledningsvis att Å K, trots att han erhållit kallelse, inte var närvarande vid aktuell föreningsstämma. Av debiteringslängden framgår att för Å Ks del avser utdebiterat belopp totalt 1 108 kr. Vidare omfattades inte hans fastigheter av de justeringar av debiteringslängden som påtalats. Slutligen var samtliga vid stämman närvarande föreningsmedlemmar överens om de beslut som fattades vid stämman och ingen annan föreningsmedlem har heller klagat. I övrigt kan anföras att den debiteringslängd enligt vilken uttaxering skedde har presenterats vid stämman. Vidare har även revisionsberättelsen presenterats vid stämman. Ägarna av de fastigheter som påverkades av justeringen av debiteringslängden har inte haft någon invändning mot justeringen. Gällande revisionsberättelsen har revisorerna tillstyrkt ansvarsfrihet för styrelsen. Sammantaget finner domstolen att de omständigheter som Å K anført inte medför att det finns skäl för att upphäva de vid stämman fattade besluten. Inte heller det förhållandet att Å K enligt egen uppgift inte har erhållit svar på vissa frågor som ställts till styrelsen föranleder att besluten som fattats vid stämman ska upphävas. Å Ks talan ska således ogillas i dess helhet.

Då Å K är att anse som förlorande part i målet ska han enligt 18 kap. rättegångsbalken ersätta föreningens rättegångskostnader. Domstolen konstaterar därvid att Å Ks talan har innefattat ett omfattande och delvis svåröverskådligt material med ett stort antal hänvisningar till diverse bilagor. Vidare har det hållits muntlig förberedelse. På Å Ks begäran har dessutom huvudförhandling hållits. Även om den rättsliga frågan slutligen befunnits vara av enkel beskaffenhet finner domstolen med hänsyn till vad som anförts att av föreningen yrkade rättegångskostnader är skäligen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga (DV 425)

Ett överklagande, ställt till Svea hovrätt, ska ha inkommit till mark- och miljödomstolen senast den 29 december 2011. Prövningstillstånd krävs.

Johan Svensson

Björn Hedlund

I avgörandet har deltagit rådmannen Johan Svensson, ordförande och tekniska rådet Björn Hedlund.